

Lackfi János

SEBEK

Ha mostan felderengene
testem minden emlék-sebe
felfakadnának a hegek
lennék felnyílt bőrfelület
jelvények: műtét zuhanás
bunyó foci barkácsolás
bicikli flaszter-horzsolás
kalandos térkép-ömlenyek
a kék a zöld és a lila
alkony-illuzionizmusa
lappangó izland tóvidék
a zöld a lila és a kék
– még megmaradnának belül
titkos vízjelül vérjelül
stigmáim nem-észlelhető
bőrfelszín alatt terjedő
éj pokróca alatt kapott
álombeli ütésnyomok

HERMENEUTA ÉJI DALA

Nachtlied, hermeneutisch

Ha tudnánk, utunk hol vezet,
Vizeletmintánk hol veszett,
Kivághatnánk taknyot, rezet.
De vagyunk kóbor borgesek,
Lobbot vetünk, vad kortesek,
S nem aratunk, mint cörtezek.

Ha tudnánk, utunk hol halad,
Nem vonnánk ki hóból havat,
Nem gyártanánk sóból savat,
Nem szívnanék: fogat, odvasat.
Most csak ütünk, pártot, vasat,
Az élet puszta olvasat.

Bármerre vigyen zord utunk,
Maradj még, s mint Zoro Hurut,
Mint erszénye a kengurut,
Mint hagymáza felkent gurut,
Mint étvágya a vén zulut:
Ne hagyj el, múltó lét-hurut!

Dávidházi Péter

„BETEGSÉG, MELYNÉK JÉZUST KÖSZÖNHETJÜK”*

Egy parafrázis Németh László és Pap Károly párbeszédében

Egy mondat lassanként magára maradhat; ahogy változnak az idők, egyre ritkábban, majd egyáltalán nem születnek rokonai, mígnem körülzárja a magány, amit egy kivesszett fajta hírmondójaként sokféleképp viselhet, várakozva vagy reménytelenül, fá-sultan és fenségeseen. Az a gyönyörű példány, amelyet az öntörvényű gondolkodás nyelvi kövületeként csodálok régóta, mindig ritka képződmény lehetett, de mára szinte teljesen elmagányosodott. Németh László fogalmazta meg az 1930-as évek közepén KÉT NÉP című recenziójában, amelyet Pap Károly ZSIDÓ SEBEK ÉS BŰNÖK című könyvéről írt. Mondatunk mint nyelvi esemény tehát *egy* szerzőtől származik, beszédmódja azonban egyetértésben fogant *parafrázis*, ami állítása szerzőségét eleve megosztja recenzeált és recenzens között, s a helyeslő tolmácsolás kínálta olvasat közös meggyőződést sejtet. Parafrázisról lévén szó, vagyis egy rejtélyes, évezredek óta vitatott státusú,¹ máig több szaktudományban vizsgált² szövegtípusról, Németh és Pap nagyfokú egyetértése ellenére sem könnyű, sőt részben épp azért pontosan nem is lehet megállapítani a benne foglalt gondolatok eredetének megoszlási arányát; itt ráadásul nem olyan (nevezük így) mérethíven *utánképző* parafrázissal van dolgunk, amelyben valaki a saját szavaival egy mondatban el akarja ismételni (amennyire egyáltalán lehet) valaki más egy mondatának tartalmát, hanem szabadabban *összefoglaló* parafrázissal, amely változtatást, ezáltal mélyebb átalakítást, tehát még több alkotói beavatkozást igényel. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a mondatunkat létrehozó retorikai műveletek nem szorítottak (nem is szorítkozhattak volna) az összefoglaló parafrázisban leginkább várható szűkítésre (*abbreviatio*), hanem az értelmezéshez (mint rendesen) szükség volt némi hozzátevés (*additio*) és bővítés (*amplificatio*) kiegészítő alkalmazására. Miközben Németh egyetlen mondatra szövi a Pap könyvében szétszórtan felbukkanó jellegzetes szálakat, az előttünk kibontakozó (megalkotott) eredményben ráismerünk az eredeti textúrájára, sűrített mintázata mégis újszerűnek hat, s a könyvben nem találjuk, nem is találhatjuk egymondatos megfelelőjét. Némethnél a mondat közvetlen szövegkör-

* Ez a tanulmány előkészület egy tervezett nagyobb munka első részéhez.